

Validatie van studieperiodes bij de vaststelling van het overheidspensioen

Het Rekenhof heeft een audit uitgevoerd van de validatie van studieperiodes bij de vaststelling van de overheidspensioenen. Het wenste daarmee na te gaan of de Federale Pensioendienst (FPD) aan de ambtenaren voldoende en correcte informatie heeft bezorgd over de vernieuwde regelgeving, of de verstrekte ramingen van een eventuele diplomaregularisatie voldoende precies zijn en of de aanvraagprocedure efficiënt en objectief georganiseerd is. Daartoe onderzocht het bij de FPD een ruime steekproef van aanvragen om informatie en van aanvragen tot regularisatie.

De wetswijziging om studieperiodes niet langer te laten meetellen bij de berekening van het pensioen van ambtenaren had voornamelijk een verdere harmonisering van de drie grote pensioenregelingen (ambtenaren, werknemers, zelfstandigen) tot doel. In de vorige regelgeving genoot een ambtenaar een bonificatie voor het bezit van een hoger diploma, als dat noodzakelijk was voor een aanwerving of latere bevordering. Een ambtenaar kon echter niet op vrijwillige basis studietijd laten meetellen voor de pensioenberekening, zoals werknemers en zelfstandigen wel kunnen. In de nieuwe regeling werd de gratis bonificatie voor het bezit van een hoger diploma afgeschaft en kan de studietijd ook voor ambtenaren alleen nog meetellen als de betrokkene daarvoor betaalt. Zoals in de regeling voor werknemers en zelfstandigen kunnen ambtenaren voortaan ook ieder hoger diploma valoriseren, los van de benoemingsvoorwaarden.

Tussentijdse cijfers tonen inmiddels aan dat veel minder ambtenaren gebruik hebben gemaakt van de nieuwe regeling dan verwacht. Het succes van een dergelijke regelgeving staat of valt deels met de kwantiteit en de kwaliteit van de informatie hierover aan de burger/ambtenaar. Het Rekenhof heeft vastgesteld dat de FPD de HR-diensten en de uitbetalingsorganen van ambtenaren weinig heeft ingeschakeld als kanaal om correcte en volledige informatie te verspreiden. In de pers werd de nieuwe regeling voor de ambtenaren eerder summier vermeld.

Het Rekenhof heeft ook vastgesteld dat de FPD de aanvragen voor valorisatie van een diploma niet binnen een redelijke termijn kan afronden. De gemiddelde behandelingstermijn bedraagt bijna vier maal de norm die het handvest van de sociaal verzekerde voorschrijft (45 dagen). Door de trage totstandkoming van de wet had de FPD nochtans ruim de tijd om zich voor te bereiden op deze bijkomende opdracht.

De trage verwerking kan worden toegeschreven aan de aanhoudende onvolledigheid van de loopbaangegevens in de databank Capelo en aan de problemen om de gegevens uit de databanken van de drie grote pensioenstelsels via de pensioenmotor te stroomlijnen. Ook het feit dat de FPD niet automatisch over alle studiegegevens van een ambtenaar beschikt (een bewuste keuze bij de ontwikkeling van het Capelo-project) werkt vertraging in de hand.

Het Rekenhof is van oordeel dat de wetgeving zelf verbeterd kan worden. Zo werd de aanvraagprocedure niet nauwkeurig genoeg bepaald, ontbreekt een termijn waarbinnen de aanvrager moet reageren op het keuzevoorstel en werden de begin- en einddatum van die keuzetermijn en van de betalingstermijn niet objectief gedefinieerd. De wetgever liet ook na specifieke regels vast te stellen voor enkele bijzondere groepen. Zo is er geen bijzondere aanvraagtermijn voor ambtenaren die om gezondheidsredenen ambtshalve worden gepensioneerd, werd niet bepaald in welke gevallen een 'derde' een regularisatie van studies kan vragen en werd niet geregeld onder welke voorwaarden een (belanghebbende) nabestaande een lopende procedure kan voortzetten bij overlijden van de aanvrager.

Het Rekenhof benadrukt dat de FPD de kostprijs en de bruto-opbrengst van de afkoop van studies vrijwel altijd correct raamt en in begrijpelijke taal communiceert. Toch hebben de ramingen ook beperkingen: ze gaan uit van een pensionering op de vroegste pensioendatum en van een 'ongewijzigde voortzetting' van de loopbaan tot dat tijdstip.

Het Rekenhof onderschrijft de keuze van de FPD om zich maximaal te richten op elektronische communicatie met de burger. De webtoepassing MyPension is in dat licht een waardevol initiatief. Ambtenaren van wie de (gemengde) loopbaan correct is verwerkt in de pensioenmotor, krijgen er zeer snel een gestandaardiseerde raming van hun pensioenrechten. MyPension is echter nog geen volwaardige simulatietool en moet dan ook op korte termijn verder worden uitgebouwd, zodat burgers een compleet beeld kunnen krijgen van de financiële gevolgen van loopbaanbeslissingen op hun pensioen. De minister van Pensioenen onderschrijft deze vaststelling van het Rekenhof en geeft in haar reactie aan dat er in de loop van deze legislatuur werk zal worden gemaakt van het didactischer en functioneler maken van dit instrument.